

szi: az érdekes események izgalmas leírásai, például a vidravadászaté, a tiszai viharé, a nápolyi futballmeccsé. A mozgalmas cselekmény leírásának keretén belül igen érdekesek és elgondolkoztatóak a gyakran előforduló, hol a halászatra, hogy a futballozásra vonatkozó aranymondások is, amelyeket átvitt értelemben jóval tágabban is felfoghatunk és az élet minden területére vonatkoztathatunk. Ilyenek például:

„Aki a szerencsétől esztét veszti, azt azután elkerüli a szerencse.”

„A jó halász előbb figyel, azután cselekszik.”

„A szerencse nem pártol valakinek csak úgy, ok nélkül.”

„Legyen erőd saját szíved parancsait követni.”

„Aki életre való, nem szorul gyakran a szerencsére, hanem kiverekszi azt, amit a tehetetlen mindig a szerencsétől vár.”

„Nemcsak nézni, látni is kell.”

„Nem az a fontos, hogy az ember fölhabzsolja a világot, hanem hogy helye és dolga legyen a nap alatt, s hogy be tudja tölteni az emberek szívét, akikkel együtt él.”

„Az ember tudása nem arra való, hogy elrejtse, hanem hogy segítsen vele a többi embernek.”

„Aki fél, az nem mer nagy dolgot kezdeni.”

„Nem vicc úgy győzni, hogy minden nekünk kedvez. Megfordítani a vesztesre álló meccset — ez az igazi virtus.”

KENYERES KOVÁCS MÁRTA

IHLETET SUGALLÓ VERSSOROK

Kép — költemény — képköltemény.
Forum, Újvidék, 1975.

A könyv födele mintegy varázsszóra kapuként megnyílik: versek kertje. Színek és betűk. Színekből és betűkből létrejövő formák. Betűk szöveggé válnak. Túl gáláns a kép? Betűk geizirjei, zuhatagai. Megbontott sorok. Azonos betűk tobzódása.

Miért, hogy attól tartok, a verssor csak rugó, a képzeleté? Üllő: gondolatársítások szikraözone rendeződik modern kaleidoszkóp lemezei módjára a háttérbe. A háttérbe? Félek, a kép nyomja a betűt. Fontosabbá válik, amit a képzőművész agya virágoztat, mint a verssor, mely a bimbók fakadását kiváltotta. Eggyé olvadás: mellé, alá, mögé kerülés, de nem fölé.

Sajnálom azt is, hogy sokszor csak idézetek. Az egészből csak töredékek.

Milyen hosszú Ács József előszava! Öt és egynegyed oldal!

A könyv elején meg a benne szereplő képzőművészek neve: Ács József, Baráth Ferenc, Benes József, Bíró Miklós, Böndör Pál, Csernik Attila, Kapitány László, Markulik József, Maurits Ferenc, Petrik Pál, Petrik Tibor, Torok Sándor. Közülük kettő költő is: Böndör Pál és Maurits Ferenc.

Valóban elsősorban kép, aztán költemény és itt-ott képköltemény. Az utóbbi ritka ölelkezés. Mondják, nem illusztráció. Nem is az. A betű hú-

sából fakadó kép. Mégis hogy elfajult! Átroppan a betűk sugallta értelem érzékeny tojásbéja, s ömlik szét a tartalom, bele a festő motívumainak közlekedőedényébe. S máris szerzőszámok szorításában a világ anyacsavarja, „mert haragunk hirtelen tenyerével az epétlen csillagok arcába csapunk”. Kié a sor? Keresem. Nincs és nincs. Néhol a rajz maga Tolnai Ottó vagy Pap József nevét rejtegeti. De itt valami talányos titkolózásban ütközöm. A képköltemény valamiképp mégis a versek felé vezető úton egy jelzőtábla. Azt mondja, 100 km. Furcsa módon azonban a város neve lemaradt. Vagy a sor a képzőművészé magáé, s amit mondani tovább nem, de „képzeni” tudja? Fárad a nyelv és serken az ecsetet forgató kar?

Böndör Pál csak betűkkel játszik. A színek húsa oda. Csak a végtelen sok fekete B-ből, O-ból, E-ből, W-ből összeálló vagy fölbomló képletek. Kavargás, hullás, emelkedés. A cím hatá-

rozottan segít: bizonytalanság, miféle egyensúly, bomlás.

Érdekes könyv. Ritka könyv. De nem rokontalan. Idézem az elődöket: Guillaume Apollinaire, Kassák Lajos, Képes Géza... Hasonlítgatok. Az ő képversük más. Betűk rendeződnek fává, szökökúttá... Az egész vers. A forma csak plusz. Szedési bravúr, hogy látom is betűkből kirakva a vers főmotívumát.

A *Képköltemény*ben az egész versből csak töredék, egy gondolat van jelen. A képi megfogalmazás a mérvadó. A verssor ihletet sugall, s új egység születik, melyben a kép a fontosabb.

Betű-hűtlenségről is beszélhetünk. A szövegtől, annak értelmétől való túlzott elrugaszkodásról. Érdemes gondolkodni a műfaj változásán, alakulásán, netán torzulásán.

Én legtöbb esetben az elmélyülés szépségét, az ötletek frissességét, gazdagságát hiányolom.

VIRÁG ÁGNES

ALAPMŰ EGY FOLYÓIRAT HŐSKORÁRÓL

Feljegyzések és levelek a Nyugatról.

Sajtó alá rendezte, a bevezető tanulmányt és jegyzeteket írta: Vezér Erzsébet. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.

Több mint száz, eddig publikálatlan Ady-levél s csaknem kétszáz további ismeretlen dokumentum a Nyugat c. folyóirat íróitól — így vonhatnánk meg annak a kötetnek a számszerű mérlegét, amely — bátran állíthatjuk — szenzációja volt a múlt év filológiai irodalmának.

Úgy látszik, nemcsak „a könyveknek van meg a maguk sorsa...” Fejnyő Miksa, a Nyugat alapító szerkesztője a húszas és harmincas években gyűjteni kezdte a folyóirat történetének emlékeit, mindenekelőtt a hoz-

zá vagy szerkesztőtársaihoz írt leveleket. Gyűjteményét Móricz Zsigmond rendezte egyszer és a postabélyegzők segítségével kronológiába állította az Ady által írt képeslapokat, leveleket. Majd jött a háború, a fajöldözés; a gyűjteményt lefoglalták, s külföldre került. Tulajdonosa azonban nem nyugodott bele elvesztésébe. Kutatott, levelezett, s a szerencse kedvezett neki... A megtalált kincsek birtokában felelevenítette emlékeit, s líraian kanyargó visszaemlékezésekben foglalta össze a Nyugat előzményeit,